

**Valsts darba inspekcijas un Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības
aģentūras organizētā konference
“Kad klimata pārmaiņas izraisa darba vides pārmaiņas”**

Klimata pārmaiņas – kā tās ietekmēs darba vidi un kā pasargāt darbiniekus?

Ivars Vanadziņš, Dr.med.,
Darba drošības un vides veselības institūts,
Rīgas Stradiņa universitāte
2023

Būtiskākie izaicinājumi darba vides nākotnei

- Novecošana un izmaiņas darba spējās, kā arī pieaugošs hronisko slimību skaits;
- Jauni vai atkal aktuāli darba vides riski;
- Zaļās ekonomikas radītās izmaiņas;
- Digitalizācija un mākslīgais intelekts;
- Slikta uztura, atkarību un kaitīgo ieradumu pieaugumus;
- **Klimata izmaiņas u.c.**

Klimata izmaiņas

- Nav šaubu, ka būs un faktiski jau ir sākušās;
- Latvija salīdzinoši labākā pozīcijā, tomēr arī mēs izmaiņas jutīsim pietiekami būtiski;
- Izmaiņu laika rāmis – nav skaidrs.

Būtiskākās izmaiņas no darba vides viedokļa:

- » Augstāka temperatūra gan iekšējās, gan ārējās telpās;
- » Vairāk UV starojuma / ozona / gaisa piesārņojuma;
- » Izmaiņas florā un faunā;
- » Vairāk «ekstremālo» klimata notikumu (vētras, sniega vētras, plūdi, ugunsgrēki u.tml.)

Klimata izmaiņas un darba vide

Protams, joprojām daudz neskaidru jautājumu, bet būtiskākais jau ir prognozējams.

Divi galvenie mehānismi:

- » Ietekme uz nodarbinātajiem ar jau esošām veselības problēmām vai darba vidē jau esošiem riskiem (piemēram, karstuma radīta dehidratācija cilvēkam ar sirds-asinsvadu sistēmas slimībām);
- » Pilnībā jaunu riska faktoru rašanās (konkrētā reģiona vai profesijas kontekstā).

Daži būtiskākie piemēri

Karstums

- Īpaši profesijās ar lielu fizisku piepūli (lauksaimniecība, mežizstrāde, ceļu būve, būvniecība u.c.);
- Sekas: pazeminātas darba spējas, karstuma dūrieni, rabdomiolīze, nieru un aknu mazspēja u.tml;
- Augstāks nelaimes gadījumu risks (zemākas koncentrēšanās spējas, dehidratācija u.tml.);
- UV starojuma radītie riski (ādas audzēji, kataraktas u.c.)

Daži būtiskākie piemēri

Ekstremāli klimatiskie notikumi

- Augsts nelaimes gadījumu un pārslodžu risks (piemēram, avārijas dienestu darbs);
- Psihoemocionālie riski (t.sk. PTSD);
- Riski atjaunošanas darbu laikā (piemēram, bioloģiskie riski pēc plūdiem, nelaimes gadījumu riski vētras seku novēršanā u.tml.)

Daži būtiskākie piemēri

Bioloģiskie riski

- Mainās un mainīsies daudzu t.s. «bioloģisko aģentu» vektori (vīrusi, citi mikroorganismi, sēnes, parazīti u.c.) – būs jaunas infekcijas, kuras līdz šim mums nav bijušas aktuālas;
- Sekas veselībai – vairāk alerģisko slimību, astmas, ādas slimību, riski pārtikas drošībai u.c.
- Bieži – kā papildus riski pēc ekstremāliem klimatiskajiem notikumiem;
- Piemērs: Leģionāru slimība, jaunas ērču sugas + Laima slimība

Daži būtiskākie piemēri

Gaisa piesārņojums

- Ugunsgrēku un sausuma sekas (piemēram, būs vairāk silīcija putekļu);
- Sekas piezemes ozona slāņa un augstākas intensitātes UV efektiem (fotoķīmiskie smogi);
- Akūti un hroniski veselības efekti, arī nodarbinātajiem seku likvidēšanas darbu laikā.

Daži būtiskākie piemēri

Iekštelpu klimats

- Daudz vairāk ēku ar «klimata kontroli» - daudz jaunu risku un izmaksu (slimo ēku sindroms u.c.);
- Iekštelpu gaisa kvalitātes aspekti un problemātika (piemēram, plašāka dezinfekcijas līdzekļu lietošana);
- Augstāka / zemāka temperatūra telpās.

Daži būtiskākie piemēri

Psihiskās veselības riski

- Ar klimatu saistītu katastrofu piedzīvošana var palielināt PTSS, trauksmes, distresa, depresijas un narkotisko vielu / alkohola lietošanas risku;
- Ilgtermiņā - stress, esošu mentālās veselības problēmu saasināšanās, miega problēmas un nogurums;
- Karstuma radīts stress, radot psiholoģiskas izmaiņas, var izraisīt darbaspēju samazināšanos, paaugstinātu nelaimes gadījumu risku un samazinātu produktivitāti (t.sk. samazinātu algu, ja ir akordalga).

Daži būtiskākie piemēri

Psihiskās veselības riski (riskā grupas)

Dažas nozares/profesiju grupas ir īpaši neaizsargātas :

1. lauksaimniecība,
2. būvniecība,
3. ražošana.

- Traumas, traumatisku ainu pieredzēšana, smagāka katastrofas ietekme uz personīgo un profesionālo dzīvi;
- Darbs krīzes situācijās var izraisīt izdegšanu.

Ko tas nozīmēs mūsu darba vietām?

- Darba telpu / ēku plānošana un pielāgošana (kontekstā ar enerģijas izmaksām);
- Darba laika organizācijas izmaiņas (būs periodi, kad nebūs iespējams strādāt ārpus telpām);
- Izmaiņas IAL un darba apģērbu izvēlē (ekstremāli karstuma / aukstuma viļņi, glābšanas darbi);
- Darba procesu un resursu plānošanas izmaiņas (piemēram, vairāk resursu avāriju novēršanai u.tml.);
- Īpaši būtiski – atsevišķās nozarēs / profesijās.

Paldies par uzmanību!